בְּאֵר הַגּוֹלָה

יב: הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ו ז

ל הָאֲגוּר (סי׳ פט) בְּשֵׁם מַהֲרַ״י מוּלִין לְמִנְהָג אַשְׁכְּנַז.

ד (יג) לֵישׁ נוֹהֲגִין שֶׁאַחַר שֶׁבֵּרַךְ אֶחָד בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר וְעָנוּ אַחֲרָיו אָמֵן, חוֹזֵר אֶחָד מֵהָעוֹנִים אָמֵן וּמְבָרֵךְ וְעוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן, וְכֵסֵדֶר הַזֶּה עוֹשִׂין כָּל אוֹתָם שֶׁעָנוּ אָמֵן תְּחִלָּה, וְאֵין לְעַרְעֵר עֲלֵיהֶם וְלוֹמַר (יד) שֶׁכְּבָר יָצְאוּ בְּאָמֵן שֶׁעָנוּ תְּחִלָּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמְּבָרֵךְ אֵינוֹ מְכַוֵּן לְהוֹצִיא אֲחֵרִים, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה הַמְּבָרֵךְ מְכַוֵּן לְהוֹצִיא אֲחֵרִים, הֵם מְכַוְּנִים שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרָכָתוֹ:

א סמ״ג בְּשֵׁם ר״י (עשין) בְּסִימָן כ״ז וּסְמ״ק (קמ״ט) [קפ״א] בְּשֵׁם רַבֵּנוּ פָּרֶץ (הגהה יד).

ז דִּין לְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר כָּל הַיּוֹם אַחַר הֲטָלַת מַיִם. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א כָּל הַיּוֹם כְּשֶׁעוֹשֶׂה צָרְכָיו, [א]בֵּין קְטַנִּים בֵּין גְּדוֹלִים, (א) מְבָרֵךְ (פ) [א] (ב) אֲשֶׁר יָצַר וְלֹא עַל נְטִילַת

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּשֵׁם סַדֶּר הַיּוֹם דְּהַמִּשְׁכִּים לָקוּם כו׳, הֵיינוּ אִם הוּא קָם מִמִּטָּתוֹ לוֹמַר תִּקּוּן חֲצוֹת אוֹ לִלְמֹד אֶלָּא שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר לִישֵׁן, אֲבָל אִם אֵינוֹ מִתְעוֹרֵר לָקוּם אֶלָּא עַל פִּי שִׁעְתָּה נָעוֹר, וְדַעְתּוֹ לִישֵׁן, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר כְּלָל. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ג) בְּשָׁעָה שֶׁיְּקַרְקֵר בְּסוֹף שְׁנָתוֹ מְבָרֵךְ, וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה דְּדַוְקָא בְּסוֹף שְׁנָתוֹ וְלֹא כָּל זְמַן שֶׁיְּקַרְקֵר בְּאֶיזֶה שָׁעָה שֶׁתִּהְיֶה, וְכֵן כָּתַב בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים סִימָן מ״ו (ס״א). וְהַפְּרִי חָדָשׁ שָׁם (ס״א) כָּתַב דְּהַקֶּם לוֹמַר [תִּקּוּן] חֲצוֹת וְרוֹצֶה לַחֲזֹר וְלִישֵׁן, יָפֵיחַ בְּרֵכָּה אֱלֹהַי נְשָׁמָה עַד הַבֹּקֶר מַחֲמַת דִּבְרֵי הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה. וְאֵין רְאָיָה, דְּקִימָה שְׁאנִי דְּכִבְר כְּלָתָה שְׁנָתוֹ וּמֵה שֶׁחוֹזֵר לִישֵׁן לֹא חֲזִי לְאִטְרוּפֵי, וְשַׁפִּיר הֲוֵי סוֹף שְׁנָתוֹ בְּצֵת קִימָה רִאשׁוֹנָה, וְלָכֵן יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּאִם רוֹצֶה לוֹמַר אֱלֹהַי נְשָׁמָה בְּקִימָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁפִּיר דָּמֵי, וְאַחַר כָּךְ בְּבֹקֶר יֹאמַר בְּלֹא חֲתִימָה. וּמֵה שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם יֹאמַר אֱלֹקַי נְשָׁמָה וְהַמַּפִּיל חֶבְלֵי כו׳, וְכֵן הָעִתִּיק הַבָּאר הֵיטֵב, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הוּא טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר הַמַּעֲבִיר חֶבְלֵי שֵׁנָה כו׳, וְאַף שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה, מִכָּל מָקוֹם נָחַת הַשֵּׁ״ס שֶׁלָּפָנֵינוּ (ברכות ס:) וְהִרְהַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ד) וְהָאַבּוּדְרָהֶם (הל׳ ברכות השחר) הַמַּעֲבִיר חֶבְלֵי שֵׁנָה, וּכְמַעֲנֵי מָלְךְ (מעדני יו״ט ברכות פ״ט סי׳ כג אות א) כָּתַב שֶׁכֵּן עִקַּר, וְעַל זֶה קָאֵי הַפָּדֵר הַיּוֹם. וּכְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ח) רָאִיתִי שֶׁמְּפָרֵשׁ עַל בִּרְכַּת הַמַּפִּיל לְפִי שֶׁחוֹזֵר לִישֵׁן, וְלִיתָא, דִּלְא מַיְרֵי מִזֶּה אֶלָּא לְעִנְיַן מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם זֶה מִקְרֵי סוֹף שְׁנָה, דְּהֵינוּ אֱלֹהַי נְשָׁמָה וְהַמַּעֲבִיר חֶבְלֵי, שֶׁיֹּאמַר עַתָּה בִּלְא חֲתִימָה, וּכְשֶׁיָּקוּם שֵׁנִית יֹאמַר בְּחֲתִימָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַטָּלָה, וְלֹא מַיְרֵי כְּלָל מִמַּה שֶׁכָּתַב בְּלֹא חֲתִימָה, וְכֵן נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר בִּלְא חֲתִימָה, שֶׁיֹּאמַר עַתָּה בִּלְא הַזְכָּרַת הַשֵּׁם. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ סִימָן (נ״ח) [נ״ב] (ס״א) שֶׁמִּי שֶׁהִתְפַּלֵּל קֹדֶם שֶׁאָמַר בִּרְכַּת הַשַּׁחַר יָכוֹל לְבָרְכָם אַחַר הַתְּפִלָּה, חוּץ מִבִּרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁכְּבָר יָצָא בִּבְרָכַת מְחַיֵּה הַמֵּתִים. וְאָזַל לְטַעֲמֵיהּ בְּסִימָן מ״ו (שם) שֶׁכָּתַב דְּמִשְׁמַע מִירוּשָׁלְמִי (ברכות פ״ד ה״ב) שֶׁאִם אָמַר מְחַיֵּה מֵתִים בְּמָקוֹם אֱלֹהַי נְשָׁמָה יָצָא, וְהֶבִיאוּ בְּבָאֵר הֵיטֵב לְקַמָּן סִימָנִים מ״ו (ס״א) וְנ״ב (ס״ק). וּבְשֶׁלְמִי צִבּוּר (דין אם בירך מחיה מתים במקום אלוקי נשמה) כָּתַב שֶׁבְּמַאמַר מָרְדְּכַי (סי׳ מו סק״א) פָּקְפֵּק בָּזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה לֹא מָלְאוּ לִבּוֹ לְחַלֵּק עָלָיו. וּלְדִידִי צָרִיךְ עִיּוּן, שֶׁנִּרְאֶה דְּבָרְכָה זוֹ נִתְקַנְּה עַל הַתּוֹרָה, דְּהֵינוּ שֶׁהַחַיִּים הַנִּשָּׁמוֹת אַחַר הַשָּׁנָה הַחַיִּים הֵם הַנְּשָׁמוֹת טַעַם מִיתָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (ברכות נז:) שָׁנָה אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּמִיתָה, וְכֵן בְּבָתּוּב ׳כִּי עַתָּה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקֹט יָשָׁנְתִּי׳ וְכוּ׳ (איוב ג יג), וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם), וְאֵין זֶה עִנְיַן לְבִרְכַּת מְחַיֵּה הַמֵּתִים שֶׁהוּא עָתִיד לִהְיוֹת. וְאֵין רְאָיָה מֵהַיְרוּשָׁלְמִי, דְּהָתָם אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ מְחַיֵּה הַמֵּתִים עַל כַּנָּה זוֹ שֶׁהֶחֱזִיר נִשְׁמָתוֹ אַחַר הַשָּׁנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַה שֶּׁאָמַר בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה מְחַיֵּה הַמֵּתִים עַל שֵׁם הֶעָתִיד, מִסְתַּבֵּר דִּלְא יָצָא בָּזֶה, שֶׁלֹּא בֵּרַךְ רַק עַל תְּחִיַּת יְשָׁנֵי עָפָר לֶעָתִיד, וְלֹא עַל יְשָׁנִים עַל מִשָּׁתָן שֶׁהִתְפַּלֵּל וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה, רַשַּׁאי אַחַר כָּךְ לְבָרֵךְ, וְאַפְשָׁר גַּם הַפְּרִי חָדָשׁ מוֹדֶה בָּזֶה. וְעַיֵּן בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים סִימָן מ״ו (שם) בְּשֵׁם הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) וּבַעֲטֶרֶת זְקֵנִים כָּאן כָּתַב שֶׁאֵין לוֹמַר אַתָּה נִפְקָחְתָּ בִּי, רַק אַתָּה נִפְקָחְתָּ כו׳ עַיֵּן שָׁם, וּכְשֶׁלְמֵי צִבּוּר (דין פירוש ברכת אלוקי נשמה) כָּתַב שֶׁחֲבֵרַת בִּי אֵיתָא בְּשֵׁ״ס (ברכות ס:) וּפוֹסְקִים וְכֵן הַמִּנְהָג. וּמַה שֶּׁכָּתַב כִּי לֹא נֶאֱמְרָה נִפְקָחְתָּ רַק בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, לְדִבְרֵיהֶם הָיָה לְהוּ לְחַלֵּק אַתָּה נִפְקָחְתָּ בִּי, אַךְ בָּאֱמֶת אֲנִי אוֹמְרִים ׳וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפַּיְנוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וּבִצְלָ״ח סוֹף בְּרָכוֹת (ס: ד״ה אתה יצרתה) כָּתַב שֶׁלֹּא יֹאמַר אַתָּה יָצַרְתָּ בִּי רַק אַתָּה יָצַרְתָּ אֶת הָאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְעַיֵּן שָׁם פֵּרוּשׁ הָעִנְיָן וְיַעֲטֵם לְךָ. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (מד.) שֶׁהוֹרָה הֵיאַךְ, אֲבָל בְּשֵׁ״ס (שם) וְכֵן בְּרַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ג) וְהִרְאֹ״ש (ע״ז פ״ט סי׳ כג) וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) אֵין שָׁם תֹּכֶת הֵיא, רַק טְהוֹרָה, אַתָּה כו׳, וְכֵן הוּא לְפִי מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמַסֶּכֶת חצות פ״ב אות ט) ׳שֶׁיֵּשׁ אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה תֹּכוֹת כְּמִסְפַּר שְׁמוֹת הַיְרֵ״ה אֲהֵ״יָה, גַּם כֵּן אֵין לִגְרֹס תֹּכוֹת הֵיא. וּמִזֶּה הַטַּעַם יֵשׁ לוֹמַר אָדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת, מִלְּבַד הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בְּקִרְבִּי, דְּבַשֵּׁ״ס (שם) לֵיתָא לְחֻכַּת תְּלוּיָה. וְעַיֵּן שָׁם (בשלמי ציבור) בְּשֵׁם מַהֲרַשָּׁ״א בְּחִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת (ס: ד״ה אלוקי נשמה) כִּי אֵתָה בָּרָאתָ עַל הַנֶּפֶשׁ הַטְּבִיעוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א כז) ׳וַיִּבְרָא׳ כו׳, יְצַרְתָּ עַל רוּחַ הַחַיִּינִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם ב ז) ׳וַיִּיצֶר׳ כו׳, וְאָתָה נְפַחְתָּ בִּי עַל הַנְּשָׁמָה הַשִּׂכְלִית כְּדִכְתִיב (שם) ׳וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים׳, עַד כָּאן:

א [א] אֲשֶׁר יָצַר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב בְּמִי שֶׁשָּׁתָה כּוֹס הַמְּשֻׁלָּשׁ כו׳. כְּתוּב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (דין ברכת אשר יצר) שֶׁהַמִּנְהָג פָּשׁוּט לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר בְּכָל פַּעַם, עַיֵּן שָׁם. אַף נִרְאֶה דִּבְשֶׁלְשׁוֹל חָזָק שֶׁפִּיֵּד יִצְטָרֵךְ לִפְנוֹת שֵׁנִית אָסוּר לְבָרֵךְ, כְּדִלְקַמָּן סִימָן צ״ב (ס״א) שֶׁאִפְלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אָסוּר, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מְבֹאָר מִמַּה שֶּׁכָּתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (שם) בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה כָּתַב יָד לְמוֹרֵנוּ הָרַב אֶלְיָעָזָר נחום שֶׁשְּׁאֲלוּהוּ עַל מִי שֶׁעָשָׂה צָרְכָיו אוֹ הֵטִיל מַיִם וְלֹא בֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר, עַד כַּמָּה יֵשׁ לוֹ זְמַן לְבָרֵךְ, וּמַפִּיק שֶׁאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְאַוּוֹת פְּשִׁיטָא שֶׁיְּבָרֵךְ, וְאִם נִזְכַּר לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל לוֹ אֲוָוֹתָה לֹא יְבָרֵךְ, וְאִם כֵּן מִכָּל שֶׁכֵּן בְּזָה. וּמֵה שֶׁכָּתַב (הבאר היטב) לְעִנְיַן יוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא, עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) דְּמוֹכֵחַ מִסִּימָן קס״ה (ס״א) דְּאֵין צָרִיךְ, וְעַיֵּן סִימָן רכ״ז (בבאר היטב סק״ב). וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ מְחַמִּירִין עַל עַצְמָם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל סִימָן ד׳ (סק״כ) בְּשֵׁם מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ו) דְּרַבָּנָן קְשִׁישֵׁאֵי הֲווּ עָבְדֵי הָכִי לְרֹחַץ שֵׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם כְּדֵי שֶׁיִּשְׁלִים כָּל אֶחָד עַד תִּשְׁעִים אֲמָנִים לְיוֹם. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁמְּשַׁבֵּחַ מְאֹד בְּדִין זֶה, וּמַפִּיק דְּעַל כָּל פָּנִים אִם בְּעֵת שֶׁאָמַר בְּרָכַת מְחַיֵּה מֵתִים הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבָרֵךְ אֱלֹקַי נְשָׁמָה אַחַר הַתְּפִלָּה, רַשַּׁאי אַחַר כָּךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר כְּבָר פָּסַק הַמְּחַבֵּר בְּסִימָן ס״ו. וְהַמְחַבֵּר יָד אַהֲרֹן (הגה״ט) חוֹלֵק עָלָיו וּסְבִירָא לֵיהּ דִּיבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם, עַיֵּן שָׁם. כְּתוּב בְּהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ (אות ג) דְּהֵיוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא צָרִיךְ

בַּאֵר הֵיטֵב

יַתְחִיל אֱלֹהַי נְשָׁמָה, טוּר. וְהַבַּ״ח (סי״ה) כָּתַב דְּמִכָּל מָקוֹם יֹאמַר תֵּכֶף אֱלֹהַי נְשָׁמָה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הַלְבוּשׁ. וְעַמָּק הַבְּרָכָה (שם אות ח) כָּתַב לוֹמַר כָּל הַבְּרָכוֹת עַד לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) עָלָיו, לֹא רָאִיתִי לְרַבָּנָן קַשִּׁישֵׁאֵי דְּעָבְדֵי הָכִי, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב בְּסֵדֶר הַיּוֹם (כוונת הברכות) דְּהַמַּשְׁכִּים לָקוּם וְיִרְצֶטְרֵךְ לִישֵׁן שֵׁנִית יֹאמַר אֱלֹהַי נְשָׁמָה וְהַמַּפִּיל חֶבְלֵי וְכוּ׳, בְּלִי חֲתִימָה, וּכְשֶׁיָּקוּם שֵׁנִית יֹאמַר בַּחֲתִימָה, דְּהָא יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֲפִלּוּ בַּיּוֹם כְּשֶׁיִּשֵּׁן יֹאמַר אֱלֹהַי נְשָׁמָה. מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

א (פ) **אֲשֶׁר יָצַר.** כָּתַב רַשַּׁ״ל בְּתִשׁוּבָה סִימָן צ״ז, מִי שֶׁאָכַל דָּבָר שֶׁחַיָּב בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְשָׁכַח וְהִטִּיל מַיִם, וְנִזְכַּר קֹדֶם שֶׁבֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר, אֵינָהּ מַהֶם קוֹדֶם. וְהַשִּׁיב דְּאֲשֶׁר יָצַר קוֹדֶם דְּתָדִיר עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק״א) מִי שֶׁשָּׁתָה סַם הַמְשֻׁלָּשׁ, דְּיֵשׁ בִּדְעָתוֹ מִתְּחִלָּה לְפָנוֹת הַבְּנֵי מְעַיִם עַד שֶׁתִּכְלֶה הַזְּקָמָא מֵהֶם, דְּזַדַּאי הֲרֵי דַּעְתּוֹ עַל כָּךְ וְלֹא הִסְחַ דַּעְתּוֹ, לְפִיכָךְ לֹא יְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַר גְּמַר הַהוֹצָאָה, הֶלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן פ״ו. וְהַמְחַבֵּר יָד אַהֲרֹן (הגה״ט) חוֹלֵק עָלָיו וּסְבִירָא לֵיהּ דִּיבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם, עַיֵּן שָׁם. כְּתוּב בְּהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ (אות ג) דְּהֵיוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא צָרִיךְ

ב (ג) **אֲשֶׁר יָצַר.** כָּתַב רַשַּׁ״ל בְּתִשׁוּבָה סִימָן צ״ז, מִי שֶׁאָכַל דָּבָר שֶׁחַיָּב בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְשָׁכַח וְהִטִּיל מַיִם, וְנִזְכַּר קֹדֶם שֶׁבֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר, אֵינָהּ מַהֶם קוֹדֶם. וְהַשִּׁיב דְּאֲשֶׁר יָצַר קוֹדֶם דְּתָדִיר עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק״א) מִי שֶׁשָּׁתָה סַם הַמְשֻׁלָּשׁ, דְּיֵשׁ בִּדְעָתוֹ מִתְּחִלָּה לְפָנוֹת הַבְּנֵי מְעַיִם עַד שֶׁתִּכְלֶה הַזְּקָמָא מֵהֶם, דְּזַדַּאי הֲרֵי דַּעְתּוֹ עַל כָּךְ וְלֹא הִסְחַ דַּעְתּוֹ, לְפִיכָךְ לֹא יְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַר גְּמַר הַהוֹצָאָה, הֶלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן פ״ו. וְהַמְחַבֵּר יָד אַהֲרֹן (הגה״ט) חוֹלֵק עָלָיו וּסְבִירָא לֵיהּ דִּיבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם, עַיֵּן שָׁם. כְּתוּב בְּהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ (אות ג) דְּהֵיוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא צָרִיךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַסְּמוּכָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְלָכֵן רַשַּׁאי לוֹמַר בַּבֹּקֶר בְּקוּמוֹ עַד אֱלֹהַי נְשָׁמָה תְּשׁוּבָה (סק״ו) שֵׁשׁ שֶׁמְּפָקְפְּקִין בָּזֶה, וּבִתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה [חֵלֶק ב׳ סִימָן רי״ב] הָעֱלָה דִּלְדִידָן שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרָכַת הַשְׁלִיחַ צִבּוּר, לְכָלֵי עָלְמָא מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וּבְפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ט) כָּתַב דְּרָאוּי עַתָּה שֶׁלֹּא לוֹמַר בְּקוֹל רָם כִּי אִם הַשְׁלִיחַ צִבּוּר, עַיֵּן שָׁם. עַל כֵּן כָּל מָקוֹם וּמָקוֹם יַעֲשֶׂה כְּפִי מִנְהָגוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ: (יד) **שֶׁכְּבָר יָצְאוּ.** בַּלְבוּשׁ מַשְׁמַע [ג]שֶׁאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא [א]אֵינוֹ מְבָרֵךְ עוֹד לְאַחַר הַתְּפִלָּה, שֶׁכְּבָר אָמַר מְחַיֵּה הַמֵּתִים (א״א סק״י) דְּמִצַּדַּד הוּא דּוֹמֶה לְמַחֲזִיר נְשָׁמוֹת [פְּרִי חָדָשׁ (סי׳ נב ס״א)]. וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ו) מְפָקְפֵּק מְאֹד בְּדִין זֶה, וּמַפִּיק דְּעַל כָּל פָּנִים אִם בְּעֵת שֶׁאָמַר בְּרָכַת מְחַיֵּה הַמֵּתִים הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבָרֵךְ אֱלֹקַי נְשָׁמָה אַחַר הַתְּפִלָּה, רַשַּׁאי אַחַר כָּךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר עַד שֶׁיֹּאמַר בְּרָכַת הַשַּׁחַר וְעַיֵּן בְּסִימָן מ״ו (שם) בְּשֵׁם הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם), וְאֵין זֶה עִנְיַן לְבִרְכַּת מְחַיֵּה הַמֵּתִים שֶׁהוּא עָתִיד לִהְיוֹת. וְאֵין רְאָיָה מֵהַיְרוּשָׁלְמִי, דְּהָתָם אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ מְחַיֵּה הַמֵּתִים עַל כַּנָּה זוֹ שֶׁהֶחֱזִיר נִשְׁמָתוֹ אַחַר הַשָּׁנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַה שֶּׁאָמַר בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה מְחַיֵּה הַמֵּתִים עַל שֵׁם הֶעָתִיד, מִסְתַּבֵּר דִּלְא יָצָא בָּזֶה, שֶׁלֹּא בֵּרַךְ רַק עַל תְּחִיַּת יְשָׁנֵי עָפָר לֶעָתִיד, וְלֹא עַל יְשָׁנִים עַל מִשָּׁתָן שֶׁהִתְפַּלֵּל וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה, רַשַּׁאי אַחַר כָּךְ לְבָרֵךְ, וְאַפְשָׁר גַּם הַפְּרִי חָדָשׁ מוֹדֶה בָּזֶה. וְעַיֵּן בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים סִימָן מ״ו (שם) בְּשֵׁם הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) וּבַעֲטֶרֶת זְקֵנִים כָּאן כָּתַב שֶׁאֵין לוֹמַר אַתָּה נִפְקָחְתָּ בִּי, רַק אַתָּה נִפְקָחְתָּ כו׳ עַיֵּן שָׁם פֵּרוּשׁ הָעִנְיָן וְיַעֲטֵם לְךָ. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (מד.) שֶׁהוֹרָה הֵיאַךְ, אֲבָל בְּשֵׁ״ס (שם) וְכֵן בְּרַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ג) וְהִרְאֹ״ש (ע״ז פ״ט סי׳ כג) וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) אֵין שָׁם תֹּכֶת הֵיא, רַק טְהוֹרָה, אַתָּה כו׳, וְכֵן הוּא לְפִי מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמַסֶּכֶת חצות פ״ב אות ט) ׳שֶׁיֵּשׁ אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה תֹּכוֹת כְּמִסְפַּר שְׁמוֹת הַיְרֵ״ה אֲהֵ״יָה, גַּם כֵּן אֵין לִגְרֹס תֹּכוֹת הֵיא. וּמִזֶּה הַטַּעַם יֵשׁ לוֹמַר אָדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת, מִלְּבַד הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שם) שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בְּקִרְבִּי, דְּבַשֵּׁ״ס (שם) לֵיתָא לְחֻכַּת תְּלוּיָה. וְעַיֵּן שָׁם (בשלמי ציבור) בְּשֵׁם מַהֲרַשָּׁ״א בְּחִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת (ס: ד״ה אלוקי נשמה) כִּי אֵתָה בָּרָאתָ עַל הַנֶּפֶשׁ הַטְּבִיעוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א כז) ׳וַיִּבְרָא׳ כו׳, יְצַרְתָּ עַל רוּחַ הַחַיִּינִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם ב ז) ׳וַיִּיצֶר׳ כו׳, וְאָתָה נְפַחְתָּ בִּי עַל הַנְּשָׁמָה הַשִּׂכְלִית כְּדִכְתִיב (שם) ׳וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים׳, עַד כָּאן:

א (א) מְבָרֵךְ וְכוּ׳. וַאֲפִלּוּ אִם נִמְשַׁךְ (פ) זְמַן גָּדוֹל אַחַר עֲשִׂיַּת הַצְּרָכִים, אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב לְבָרֵךְ. וְאִם לֹא בֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר עַד שֶׁרוֹצֶה לְהַטִּיל מַיִם שֵׁנִית, דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״ב) דְּמִקֹּדֶם שֶׁיַּטִּיל יְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר עַל הָרִאשׁוֹנָה, אֲבָל בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) הִסְכִּים בְּשֵׁם כַּמָּה אֲחֲרוֹנִים דְּאִם נִזְכַּר לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל לוֹ תַּאֲוָה שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם: **(ב) אֲשֶׁר יָצַר.** כָּתַב רַשַּׁ״ל בְּתִשׁוּבָה סִימָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ס) בַּ״ח (סי״ה) וּלְבוּשׁ (סי״ג):

א (פ) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סוף סק״א) וּשְׁאָרֵי אֲחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סי׳ נב ס״א) כתב: יש מי שאומר שלא יברך ברכת אלהי נשמה מפני שיצא בברכת מחיה המתים שבתפילה, וטוב לחוש לדבריו לכתחילה לברך אותה קודם התפילה. **ב]** וכן כתב בשו״ע הרב (סי׳ נט ס״ד).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ז ח

יָדַיִם, [ב]אַף אִם רוֹצֶה לִלְמֹד אוֹ (ג) * לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. הַגָּה: הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת, (ד) שֶׁשְּׁפָשַׁף בָּהֶן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם (סמ"ג סימן כ"ז מצות עשה): ב * [ג]הַטִּיל מַיִם וְלֹא שְׁפָשָׁן, אַף עַל פִּי שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו (ה) [ד]אֶלָּא מְשׁוּם נְקִיּוּת * אוֹ מְשׁוּם הִכּוֹן: ג [ה]הַטִּיל מַיִם וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלְּהָטִיל מַיִם, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ וְהִטִּיל מַיִם פַּעַם אַחֶרֶת, צָרִיךְ לְבָרֵךְ (ג) [ב] (ו) שְׁתֵּי פְּעָמִים אֲשֶׁר יָצַר: ד [ו]אֵין שִׁעוּר לְהַשְׁתִּין מַיִם כִּי אִם אֲפִלּוּ לְטִפָּה אַחַת חַיָּב לְבָרֵךְ, שֶׁאִם יִסָּתֵם הַנֶּקֶב מִלְּהוֹצִיא הַטִּפָּה הָהִיא הָיָה קָשֶׁה לוֹ, וְחַיָּב לְהוֹדוֹת:

ח הִלְכוֹת צִיצִית וַעֲטִיפָתוֹ. וּבוֹ י"ז סְעִיפִים:

א (ו) [א] (א) [א]יִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וִיבָרֵךְ (ג) [ב] (ב) מֵעַמָּד: ב [ב]סֵדֶר עֲטִיפָתוֹ כְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁמִּתְכַּסִּים בְּכִסּוּתָם וְעוֹסְקִים בִּמְלַאכְתָּם, פְּעָמִים בְּכִסּוּי הָרֹאשׁ פְּעָמִים (ג) בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

בַּאֵר הֵיטֵב

לְעֵרוֹת עֲלֵיהֶם שֵׁלֶשׁ פְּעָמִים, וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם: ג (ג) שְׁתֵּי פְּעָמִים. בֵּ"ח (ס"ד) וּשְׁלָ"ה (הגהות למסכת חולין אות כא) וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) חוֹלְקוּ וּפָסְקוּ דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַת, וְט"ז (סק"ב) פָּסַק דְּיִבָּרֵךְ שְׁתֵּי פְּעָמִים כְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. עַיֵּן בְּסָפֵק קוֹל בֶּן לַוִּי סִימָן א' דַּף ל' וּבְסֵפֶר פְּרִי הָאָרֶץ חֵלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן ד':

א (ו) יִתְעַטֵּף בְּצִיצִית. מִיָּד אַחַר נְטִילַת יָדַיִם. טוּר: (ב) מֵעֲמָד. וְהוּא הַדִּין הֶעָטִיפָה יִהְיֶה מֵעֲמָד. בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן (פ"ח) [כ"ט] פָּסַק דְּמְבָרֵךְ אַחַר הֶעָטִיפָה, שֶׁלֹּא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם, וְהַיְדֵי אַהֲרֹן (הגה"ט) וּבְנֵי חַיָּא (הגה"ט סק"א) חוֹלְקוּ עָלָיו, וְהַיְדֵי אַהֲרֹן הָעֲלָה, לְאַחַר שֶׁשָּׁם הַשְּׁלִית עָלָיו אַף שֶׁלֹּא שָׁם צִיצִית בְּיָדוֹ רַק הַשְּׁלִיכוֹ לַאֲחוֹרָיו, יוּכַל לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. עַיֵּן הָרַמַ"ע מִפָּאנוֹ סִימָן ק"ב (שאלה ז), לְהַקֵּל. וְאָמְנָם בְּשֵׁם הָאַרַ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתְבוּ (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש א) שֵׁשׁ לִישֵׁן בְּטַלִּית קָטָן, וְשָׁם אֶכְתֹּב בָּזֶה: ג [ב] מֵעֲמָד. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיְּחַלְּקוּ עַל הַבַּיִת יַעֲקֹב, כֵּן מִבֹּאר גַּם כֵּן בְּשֹׁאֶגַת אֲרִיֵה סִימָן ל"ב שֶׁכָּתַב, כְּשֶׁבָּא לְבָרֵךְ עַל הַשְּׁלִית צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַזִּירוֹ בְּיָדוֹ וְרוֹצֶה לְהִתְעַטֵּף בּוֹ, לֹא בְּשָׁעַת עֲטִיפָה, דְּאֵין זֶה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָלָה עָלָיו מִצְוַת צִיצִית, מִדְּמְבָרְכִינַן לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (דיני ציצית אות ז) כָּתַב לְעִנְיַן הַבְּרָכָה לְהִתְעַטֵּף, לְדַעַת הַשּׁ"ז סִימָן (תרמ"ב) [תרמ"ג] (סק"ב) וְהַבַּיִת יַעֲקֹב נִרְאֶה דְּסִבְרָתוֹ לְהוּ דְּיִצְרֵיהּ הַמְּצַוֶּה וְקָרֵאת כְּשֶׁמְּשַׁלִּיךְ הַכְּנָפוֹת לַאֲחוֹרָיו אַחַר הָעֲטִיפָה, וְלָכֵן טוֹב לְבָרֵךְ סָמוּךְ לְעֵקֶר הַמִּצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁדַּ"ן (בחשב"ץ) חֵלֶק ב' סִימָן רע"ז לְעִנְיַן מִילָה. אַךְ יֵשׁ לִנְהֹג שֶׁבְּעוֹד הַשְּׁלִית בְּיָדוֹ יְבָרֵךְ, וְתֵכֶף יַלְבִּישֵׁנוּ דֶּרֶךְ אֲחוֹרָיו עַל רֹאשׁוֹ וְעַל גּוּפוֹ בְּכַת אַחַת, וְאַחַר שֶׁלָּבַשׁ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה יַעֲלֶה הַכְּנָפוֹת עַל צַוָּארוֹ וְיִתְעַטֵּף כַּעֲטִיפַת יִשְׁמַעֵאלִים כְּדֵי הִלּוּךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אַחַר יְצִיאָתוֹ מִבֵּית הַכִּסֵּא, עַיֵּן שָׁם: ג [ב] שְׁתֵּי פְּעָמִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בְּשָׁאֲלַת יַעֲבֵ"ץ חֵלֶק א' סִימָן ט"ו דְּאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַגָּאוֹן, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ אֶלָּא פַּעַם אַחַת. וּגְדוֹלָה מִזּוֹ, שֶׁאִם לֹא בֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר עַד שֶׁהִזְקִיק לְהַטִּיל מַיִם שֵׁנִית, שׁוּב אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁיַּטִּיל שֵׁנִית וִיבָרֵךְ פַּעַם אַחַת אֲשֶׁר יָצַר וְחוֹ"א לֹא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן א' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת מוֹרֵנוּ הָרַב אֶלְיָעָזָר נָחוּם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁכֵּן נִרְאֶה. וְכָתַב בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ג) דְּמִי שֶׁהִטִּיל מַיִם וְנִמְלַךְ וְהִטִּיל פַּעַם שֵׁנִית, וְאַחַר זְמַן נִסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת אִם לֹא, לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל, דְּשָׁמָּא בֵּרַךְ, וּלְדַעַת הָאַחֲרוֹנִים בְּבְרָכָה אַחַת סָגֵי, וְעַתָּה יְבָרֵךְ בְּרָכָה שְׁאֵינָהּ צְרִיכָה, עַיֵּן שָׁם. וּכְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב הַשַּׁעַם שֶׁאֵין לוֹמַר בְּזֶה סְפֵקָא סְפֵקָא וּלְהַצְרִיךְ בְּרָכָה, עַיֵּן שָׁם:

א [א] יִתְעַטֵּף. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר הַשְּׁלִית קָטָן, וּמוּכָח שֶׁלֹּא הָיָה דַּרְכָּם לִישֵׁן בְּטַלִּית קָטָן, וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן כ"א (ס"ג) דְּאֵיכָא דְּעוֹת שֶׁאָסוּר לִשְׁכַּב בְּטַלִּית קָטָן, אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן: [ב] מֵעֲמָד. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיְּחַלְּקוּ עַל הַבַּיִת יַעֲקֹב, כֵּן מִבֹּאר בְּשֹׁאֶגַת אֲרִיֵה סִימָן ל"ב שֶׁכָּתַב, כְּשֶׁבָּא לְבָרֵךְ עַל הַשְּׁלִית צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַזִּירוֹ בְּיָדוֹ וְרוֹצֶה לְהִתְעַטֵּף בּוֹ, לֹא בְּשָׁעַת עֲטִיפָה, דְּאֵין זֶה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָלָה עָלָיו מִצְוַת צִיצִית, מִדְּמְבָרְכִינַן לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (דיני ציצית אות ז) כָּתַב לְעִנְיַן הַבְּרָכָה לְהִתְעַטֵּף, לְדַעַת הַשּׁ"ז סִימָן (תרמ"ב) [תרמ"ג] (סק"ב) וְהַבַּיִת יַעֲקֹב נִרְאֶה דְּסִבְרָתוֹ לְהוּ דְּיִצְרֵיהּ הַמְּצַוֶּה וְקָרֵאת כְּשֶׁמְּשַׁלִּיךְ הַכְּנָפוֹת לַאֲחוֹרָיו אַחַר הָעֲטִיפָה, וְלָכֵן טוֹב לְבָרֵךְ סָמוּךְ לְעֵקֶר הַמִּצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁדַּ"ן (בחשב"ץ) חֵלֶק ב' סִימָן רע"ז לְעִנְיַן מִילָה. אַךְ יֵשׁ לִנְהֹג שֶׁבְּעוֹד הַשְּׁלִית בְּיָדוֹ יְבָרֵךְ, וְתֵכֶף יַלְבִּישֵׁנוּ דֶּרֶךְ אֲחוֹרָיו עַל רֹאשׁוֹ וְעַל גּוּפוֹ בְּכַת אַחַת, וְאַחַר שֶׁלָּבַשׁ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה יַעֲלֶה הַכְּנָפוֹת עַל צַוָּארוֹ וְיִתְעַטֵּף כַּעֲטִיפַת יִשְׁמַעֵאלִים כְּדֵי הִלּוּךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

צ"ז: מִי שֶׁאָכַל דָּבָר שֶׁחַיָּב בְּבִרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְשָׁכַח, וְהִטִּיל מַיִם, וְנִזְכַּר קֹדֶם שֶׁבָּא לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר, אֵיזֶה מֵהֶם קוֹדֵם, וְהִשִּׁיב דְּאֲשֶׁר יָצַר קוֹדֵם, דְּתָדִיר. מִי שֶׁשּׁוֹתֶה סַם הַמַּשְׁלֶשֶׁל, דַּיֵּשׁ בְּדַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה לְפַנּוֹת הַבָּנִי מֵעַיִם עַד שֶׁתִּכְלֶה הַזַּהֲמָא מֵהֶם, עַל כֵּן יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַר גְּמַר הַהוֹצָאָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם, [א]וְהַמִּנְהָג כִּסְבָרָא אַחֲרוֹנָה. אַף בְּשֶׁלְּשׁוּל חָזָק שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁמִּיָּד יִצְטָרֵךְ לִפְנוֹת שֵׁנִית, אָסוּר לְבָרֵךְ, כְּדִלְקַמָּן סִימָן צ"ב (ס"א) שֶׁאֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אָסוּר [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה]: (ג) לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. אַף דְּיֵקְמָא לָן בְּסִימָן רל"ג סָעִיף ב' דְּלִתְפִלַּת מִנְחָה וְכֵן לְעַרְבִית אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶן שׁוּם לִכְלוּךְ צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָשָׂה צְרָכָיו, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם אֶלָּא בְּשַׁחֲרִית. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק"ב) שֶׁכָּתַב דְּדַעַת רב הַפּוֹסְקִים דְּאִם עָשָׂה צְרָכָיו לִגְדוֹלִים וְאַחַר כָּךְ רוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל, מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה אֵין לָזוּז מִפֶּסַח הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (אות ג): (ד) שֶׁשְּׁפָשַׁף בָּהֶן. הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל מַי רַגְלַיִם. וְהוּא הַדִּין בִּגְדוֹלִים (ג) שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו וְקִנֵּחַ:

ב (ה) אֶלָּא מְשׁוּם וְכוּ'. וְאִם אֵין לוֹ בְּמֶה לִטֹּל, אַף עַל פִּי כֵן (ג) צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר. וַאֲפִלּוּ אִם שְׁפָשַׁף, מִשְׁמַע לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד' בְּמֶגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן כ"ח דְּמַהֲנֵי לְבָרְכוֹת אִם מְנַקֶּה יָדָיו בְּכָל מִידִּי דִּמְנַקֶּה. כְּדְמָצִינוּ לְעִנְיַן תְּפִלָּה שֶׁאִם טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם. אֲבָל (ז) הָרַבֵּה מַהֲאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל פְּסָק זֶה וְסוֹבְרִין דְּשָׁאנֵי תְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּמְקוֹם קָרְבָּן וְשֶׁיְּהֵא בּוֹ תַּשְׁלוּמִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּאֲשֶׁר יָצַר שֶׁהִיא בְּהוֹדָאָה אַחַת עַל הָרַבֵּה פְּעָמִים, כְּמִי שֶׁאָכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינְתַיִם, שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אַחַת עַל שְׁתֵּיהֶן. וְיֵשׁ לְהַקֵּל בְּסָפֵק בְּרָכוֹת. וּלְכַתְּחִלָּה (ה) נָכוֹן לְזָהֵר לְבָרֵךְ תֵּכֶף אֲשֶׁר יָצַר אַחַר הֲטָלַת מַיִם, דְּשָׁמָּא יִצְטָרֵךְ עוֹד אַחַר כָּךְ לְהַטִּיל מַיִם, וְהוּא הַדִּין בִּגְדוֹלִים:

בְּאוּר הֲלָכָה

א * לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) בְּשֵׁם אַרְצוֹת הַחַיִּים. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב) שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם יְזַדְּמֵן עַל צַד הַקָּרֵי עוֹד קֹפֶץ אֶחָד, עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל שֶׁרוֹצֶה לִטְעֹם קֹדֶם תְּפִלָּה דָּבָר שֶׁטְּבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, דְּהָוֵי תְּרֵי סְפֵקֵי, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּעַל טְבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, וְעוֹד, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּכָל הַיּוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְתְפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים (שם) הִסְכִּים דְּיוֹכֵל לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ זֶה אַחַר שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו לִגְדוֹלִים, וְלֹא מִטַּעַם סְפֵק סְפֵקָא, דְּבָזֶה דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, רַק מִשּׁוּם דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּלִתְפִלָּה יוֹכֵל לְבָרֵךְ בָּזֶה:

ב * הַטִּיל מַיִם וְלֹא שְׁפָשַׁן. סָעִיף זֶה [ג]לֹא מְיִירֵי לְתִפְלָה, דְּשָׁם עַל צְרִיךְ לִטֹּל אַף בְּלֹא הַטִּיל מַיִם כְּלָל. וְדַע עוֹד, דְּאִם שְׁפָשַׁף צְרִיךְ מְדִינָא לִטֹּל, וְאִם שְׁפָשַׁף בְּיָד אַחַת אֵין צְרִיךְ מְדִינָא רַק אוֹתוֹ הַיָּד כְּדִמְסָקְנָא דְּמַסְקָנָא יוֹמָא ל' עַמּוּד א' תְּנוּ רַבָּנָן הֲלָכָה בְּפָעוּדָה וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, וְהַשְּׁנִיָּה רַק מְשׁוּם הִכּוֹן:

* אוֹ מְשׁוּם הִכּוֹן. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן צ"א סָעִיף ב', וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְאוּלַי לָזֶה כִּוֵּן הַגְּרַ"א בְּמַה שֶּׁצִּיֵּן וְעַיֵּן פֶּרֶק א' דְּשַׁבָּת רְצוֹנוֹ לוֹמַר דַּף י' עַמּוּד א', שֶׁמְּשָׁם נוֹבַע הַדִּין דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואדוני אבי) וּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב): ב (ג) פְּשׁוּט: ג (ד) בַּ"ח (ס"ד) וּשְׁלָ"ה (הגהות למסכת חולין אות כא) וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וְהַגְּרַ"א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּטַ"ז (סק"ב): (ה) שֻׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס"א): (ו) מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ז) אַחֲרוֹנִים: (ח) הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"א) וְהַלְּבוּשׁ וְהַשַּׁאֲגַת אֲרִיֵה (סי' לב) וּבְאוּר הַגְּרַ"א, דְּלֹא כְּהַחַיֵּי אָדָם (כלל יב ס"ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ו) כתב כסברא ראשונה. **ב]** בשו"ע הרב כתב: המטיל מים ולא שפשף וכו' א"צ ליטול ידיו כלל אפילו אם רוצה 'להתפלל' מיד. מכל מקום נכון הדבר שירחוץ ידיו קודם 'שילמוד או שיזכור את השם' משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: וכשיתחיל להתעטף קודם שיתעטף לגמרי יברך. אולם בסידורו כתב לברך קודם שיתחיל להתעטף.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah